

Justyna WOŹNIAK*

Dobre praktyki raportowania danych niefinansowych podmiotów zintegrowanych pionowo w energetycznym łańcuchu wartości

STRESZCZENIE: Artykuł ma na celu ujawnienie wytycznych globalnej inicjatywy sprawozdawczej – GRI (*Global Reporting Initiative*) w kontekście podmiotów zintegrowanych pionowo w energetycznym łańcuchu wartości. Omówiono istotę funkcjonowania tego typu podmiotów, dokonano przeglądu literatury w tym zakresie oraz znaczenia zintegrowanego raportowania w kontekście ujawniania danych niefinansowych (ESG: E – *Environment*; S – *Social*; G – *Governance*). Bazując na zintegrowanych raportach spółek giełdowych wpisujących się w układ łańcucha tworzenia wartości od złożeń po produkt finalny, jakim jest energia elektryczna trafiająca do odbiorcy końcowego, dokonano analizy pod kątem światowych standardów raportowania jako przejawów dobrych praktyk. Mowa tu o wytycznych zapisanych w dokumencie GRI Standards (*Global Report Initiative*), przy uwzględnieniu wytycznych zapisanych w dokumentach dedykowanych m.in. branży wydobywczej – G4 Mining and Metals i energetycznej – G4 Electric Utilities. Pokróćce omówiono te wskaźniki, bowiem brak jest wersji polskojęzycznej tych dokumentów. Wykazano, które aspekty (wskaźniki GRI) są uwzględniane w raportach, które pomijane, a zdaniem autorki winny być elementem przygotowywanych raportów. W tym celu przeanalizowano dwa zintegrowane raporty wybranych podmiotów tj. Grupa Kapitałowa Polska Grupa Energetyczna SA (GK PGE SA) i TAURON SA za 2015 r., podobne do siebie pod względem formy i treści. Ciekawy sposób ich prezentacji ułatwia nawigację interesujących danych.

SŁOWA KLUCZOWE: górnictwo, energetyka, CSR, GRI

* Dr inż. – Zakład Ekonomiki Przemysłu i Geoeconomii, Wydział Geoinżynierii, Górnictwa i Geologii, Politechnika Wrocławska, Wrocław; e-mail: justyna.wozniak@pwr.edu.pl

1. Zintegrowane raportowanie według standardów

Raportowanie zintegrowane to zestawienie w ramach jednego dokumentu danych finansowych i niefinansowych ujawnianych przez przedsiębiorstwa. W zakresie raportowania danych niefinansowych do końca 2016 r. inicjatywy te były dobrowolne, dlatego też zagadnienia te są w dość wczesnej fazie rozwoju w Polsce. Ujawnianie danych ESG (E – *Environment*; S – *Social*; G – *Governance*) nakierowane jest na aspekty związane ze zrównoważonym rozwojem, społeczną odpowiedzialnością przedsiębiorstwa – CSR (*Corporate Social Responsibility*) (Szczepankiewicz i Mućko 2016; Woźniak i Pactwa 2017; Pactwa i Woźniak 2017), odpowiedzialnym górnictwem (m.in. Jenkins and Yakovleva 2006; Kulczycka i Wirth 2010; Wirth i in. 2016), światową inicjatywą przejrzystości w przemyśle wydobywczym EITI (*Extractive Industries Transparency Initiative*) czy wytyczne OECD dotyczące należytej staranności w zakresie istotnego angażowania interesariuszy w sektorze wydobywczym. Zgodnie z ustawą o rachunkowości z dnia 15 grudnia 2016 r. (która wdrożyła dyrektywę 2014/95/EU) z początkiem 2017 r. prezentowanie danych niefinansowych stało się w zakresie sprawozdawczości rocznej obowiązkiem wśród wybranych jednostek spełniającym kryteria ujęte w dokumencie. Zgodnie z wytycznymi dyrektywy obowiązek ten dotyczy spółek giełdowych, banków i instytucji sektora finansowego i innych podmiotów zainteresowania publicznego przy odpowiednim zatrudnieniu > 500 osób, sumie bilansowej > 85 mln zł lub poziomowi przychodów netto > 170 mln zł. Szacuje się, że koniecznością raportowania jest objętych około 300 krajowych firm. W 2016 r. około 30–40 przedsiębiorstw przygotowało zintegrowane raporty (FOB 2016). Świadczy to o skali zmian, którymi będą objęte duże przedsiębiorstwa w kwestii wdrożenia dobrych praktyk raportowania. Dyrektywa jasno określa źródła wytycznych/norm/inicjatyw pomocnych w przygotowywaniu tego typu raportów. Podkreśla, że jednostki objęte obowiązkiem raportowania mogą opierać się na krajowych i unijnych zasadach ramowych, takich jak system ekzarządzania i audytu (EMAS), międzynarodowa inicjatywa ONZ Global Compact, wytyczne ONZ dotyczące biznesu i praw człowieka wdrażające ramy ONZ, wytyczne OECD dla przedsiębiorstw wielonarodowych, norma ISO 26000, trójstronna deklaracja zasad Międzynarodowej Organizacji Pracy czy Globalna Inicjatywa Sprawozdawcza – GRI (*Global Reporting Initiative*) lub inne uznane międzynarodowe zasady ramowe.

Ujawnianie tylko danych finansowych jest zdaniem autorów (Yen 2004; Bassen i Kovacs 2008) niewystarczającą informacją przydatną w ocenie wartości firmy przez różne grupy interesariuszy. Definiowanie danych ESG i ich podanie do wiadomości publicznej staje się ważne w obecnej sytuacji gospodarczej, zwłaszcza w perspektywie długoterminowej. Sama inicjatywa CSR stała się niezbędna dla długoterminowej rentowności przedsiębiorstw (Bassen i Kovacs 2008; Dutta i in. 2010), gdzie tradycyjne metody rachunkowości nie uwzględniają tej perspektywy. W ramach zintegrowanego raportowania danych CSR w pierwszej kolejności przedsiębiorcy skupiają się na działaniach uwzględniających efektywność ekonomiczną (aspekt finansowy), traktując dane niefinansowe jako dodatkowe działanie, które przekłada się na osiągnięte wyniki ekonomiczne (Zieliński 2014). ESG obejmuje wiele zagadnień związanych z ochroną środowi-

ska (m.in. emisji CO₂, zużycia wody i energii, zanieczyszczenia, zmiany klimatu), odpowiedzialnością społeczną (prawa człowieka, równość płci, mniejszości, zdrowia i bezpieczeństwa, zasady sprawiedliwego handlu, bezpieczeństwa produktów) i ładem korporacyjnym (zatrudnienie, relacje pracownicze, korupcja i łapówkarstwo, raportowanie i ujawnianie, ochrona akcjonariuszy) (Galbreath 2013).

2. Podmioty zintegrowane pionowo w łańcuchu wartości

Pierwsze wzmianki o organizacji działań podmiotów w łańcuchu wartości poczynił Porter w 1985 r. (Porter 1985). Analiza Portera była ograniczona do zysków ekonomicznych, zdaniem Caplana i in. (2016) koncepcja ta może być dostosowana do celów nieekonomicznych w ramach np. działań CSR. Mimo że zintegrowane struktury organizacyjne tworzy wiele podmiotów, jedna firma jest zwykle centralnym łańcuchem wartości (Porter 1985). Oczekuje się, że centralna firma w obrębie każdego łańcucha wartości akceptuje lub nie inicjatywy w osiągnięciu celów CSR, skojarzonych przedsięwzięciach. Liderzy korporacyjni coraz częściej zdają sobie sprawę, że ich obowiązki w ramach raportowania nie ograniczają się tylko do akcjonariuszy, ale rozciągają się na inne powiązane pionowo podmioty i szerzej, do społeczności, w których działają ich firmy (Caplan i in. 2016). W warunkach krajowych prekursorem integracji pionowej sektora górniczo-energetycznego był Jurdziak, który w licznych artykułach (m.in. Jurdziak 2004, 2005, 2006a, 2006b) i monografii (Jurdziak 2007) opisywał m.in. skutki ekonomiczne bilateralnego monopolu kopalni węgla brunatnego i skojarzonej elektrowni. Propagował ideę, że działania zintegrowane tych podmiotów są bardziej wymierne ekonomicznie niż działania indywidualne. Tym samym w 2007 r. powstała w warunkach krajowych Polska Grupa Energetyczna, a wraz z nią koncern PGE Górnictwo i Energetyka Konwencjonalna SA, który tworzą kopalnie węgla brunatnego, elektrownie konwencjonalne oraz elektrociepłownie, czyli jest to spółka zintegrowana pionowo w ramach wydobywania węgla brunatnego oraz wytwarzania energii elektrycznej i ciepłej. W pracy doktorskiej (Woźniak 2010) kontynuowano tematykę integracji pionowej, pokazując, jak zmniejsza się ryzyko poziomu opłacalności produkcji energii elektrycznej z węgla brunatnego, gdy kopalnia i elektrownia działają jako zintegrowane podmioty. Ponadto w pracy (Dudek i in. 2017) mowa jest o złożonej ekonomice takich projektów energetycznych opartych na węglu brunatnym pod kątem ryzyka i niepewności, optymalizacji czy zrównoważonego użytkowania gruntów. W nawiązaniu do tej tematyki oceniono, jak zintegrowane pionowo spółki w energetycznym łańcuchu realizują swoje działania i inicjatywy w ramach CSR. W trakcie analizy literatury światowej dotyczącej „CSR w łańcuchu wartości”, analizowano pracę (Caplan i in. 2016), w której określono inicjatywy CSR 32 dużych koncernów, reprezentujących cztery różne gałęzie przemysłu tj. motoryzacja (8 podmiotów), przemysł wysokiej technologii (9), przemysł spożywczy (7) i przemysł nafty i gazu (8). W tabeli 1 zestawiono wybrane inicjatywy firm w ramach CSR (w %) dla 3 wybranych branż, (z wyłączeniem przemysłu spożywczego), z uwagi na

ich zbieżność z branżą zintegrowaną energetycznie. W każdej grupie przebadano odpowiednio 8–9 koncernów (8 pionowo zintegrowanych przedsiębiorstw działających w przemyśle naftowym i gazowym w USA, których działania obejmowały: eksplorację, wiercenie, wydobycie, rafinację i dystrybucję). Znaczna część tych firm działa w obrębie większości bądź we wszystkich wymienionych obszarach.

TABELA 1. Wybrane inicjatywy CSR w różnych łańcuchach wartości

TABLE 1. Selected CSR initiatives across the various value chains

Branża	Przedsiębiorstwo	Relacje z dostawcami	Relacje z pracownikami	Organizacja	Klienci
Motoryzacyjna	Daimler AG Ford General Motors Honda Subaru Toyota Motor North America Volkswagen Volvo	13%	25%	75%	100%
Wysokiej technologii	Apple Computers Cisco Dell Computers Hewlett Packard IBM Intel Johnson Controls Samsung Sony	56%	56%	78%	78%
Ropy i gazu	BP Chesapeake Energy Chevron ExxonMobil Hess Marathon Oil Occidental Petroleum Shell	0%	0%	100%	25%

Źródło: Opracowanie własne na podstawie Caplan i in. (2016).

Udział procentowy inicjatyw CSR i brak zaangażowania się firm z przemysłu nafty i gazu w relacje z dostawcami (tab. 1) wynika z większej integracji pionowej przedsiębiorstw w tej branży. Żadna z analizowanych firm z branży *oil & gas* nie identyfikowała dostawców jako partnerów w wysiłkach na rzecz CSR. Nie jest to zaskakujące, biorąc pod uwagę charakter tego sektora. Dla wielu z tych firm dostawcami są np. producenci wyposażenia/urządzeń/sprzętu. Budzi niepokój także brak zaangażowania w relacjach z pracownikami, którzy stanowią kluczowy element organizacji (inne firmy zachęcają swoich pracowników do odpowiedzialnego

zachowania poprzez szkolenia, rozwój, wolontariat itd.) oraz niewielki – 25-procentowy udział w inicjatywach z grupą odbiorców produktu. Światowe firmy górnicze koncentrują się głównie na działaniach bycia odpowiedzialnym społecznie w ramach własnej struktury organizacyjnej (100%). W nawiązaniu do tego stwierdzenia w artykule wskazano konieczność uwzględniania inicjatyw ESG w ramach pełnej struktury organizacyjnej pionowo zintegrowanych przedsiębiorstw górniczo-energetycznych.

3. Wytyczne branży górniczej i energetycznej według GRI

W odniesieniu do charakteru branż pionowo zintegrowanych podmiotów energetycznych omówiono zakres dodatkowych wytycznych GRI w obrębie górnictwa i energetyki. Globalna Inicjatywa Sprawozdawcza – GRI – jest pozarządową międzynarodową organizacją non profit opartą na współpracy sieci interesariuszy, która powstała w 1997 r. w USA. GRI określa zasady i wskaźniki raportowania m.in. danych niefinansowych w świetle zrównoważonego rozwoju. Od pierwotnej wersji wytycznych G1 minęło 17 lat, w 2013 r. powstała czwarta, obecnie obowiązująca, generacja wytycznych (G4). W międzyczasie wydano dokumenty/wytyczne branżowe dla 10 sektorów, tj. *Airport Operators* (AO1-AO9), *Electric Utilities* (EU1-EU30), *Food Processing* (FP1-FP7), *Construction and Real Estate* (CRE1-CRE8), *Media* (M1-M7), *Mining and Metals* (MM1-MM10/11), *Event Organizers* (EO1-EO13), *NGO (Non-Governmental Organizations)* (NGO1-10), *Financial Services* (FS1-11), *Oil and Gas* (OG1-14). Wytyczne dla wymienionych branż powinny być stosowane jako uzupełnienie raportowania np. według głównych wytycznych GRI, a nie jako zamiennik.

G4 *Mining and Metals Sector Disclosures* (G4 M&M). Główne zagadnienia kontekstowe G4 M&M reprezentowane są poprzez wskaźniki oznaczone w dokumencie sygnaturą MM1, MM2, ... do MM10 i dotyczą zagadnień:

- ◆ MM1 – (G4 Kategoria: Środowisko, Aspekt: Bioróżnorodność, podstawowe wskaźniki to G4 DMA i EN12) określany jako łączna ilość gruntów (własnych lub dzierżawionych, wykorzystywanych w działalności produkcyjnej lub wydobywczej – wartość podawana w hektarach),
- ◆ MM2 – (G4 Kategoria: Środowisko, Aspekt: Bioróżnorodność, wskaźniki bazowe G4 DMA i EN12) definiowany jako tereny cenne przyrodniczo, na których prowadzona jest działalność górnicza, łączna liczba miejsc, które wymagają planów zarządzania różnorodnością biologiczną (*Biodiversity Management Plan – BMP*),
- ◆ MM3 – (G4 Kategoria: Środowisko, Aspekt: Ścieki i odpady, wskaźniki bazowe G4 DMA, EN23, EN24) określany jako całkowita ilość skały płonnej (podawana w Mg), która musi zostać usunięta w celu udostępnienia złoża,
- ◆ MM4 – (G4 Wymiar: społeczny, Aspekt: Praca/Zatrudnienie/Zarządzanie relacjami, Podkategoria: zasady pracy i godna praca, wskaźniki bazowe G4 DMA, G4 LA6) dotyczy warun-

ków pracy/zatrudnienia, określa liczbę strajków i lokautów (wykluczeń/przestojów), których czas trwania przekracza jeden tydzień,

- ◆ MM5 – (G4 Wymiar: społeczny, Aspekt: Praca/Zatrudnienie/Zarządzanie relacjami, Podkategoria: Prawa człowieka – pozyskiwanie praw, wskaźnik bazowy G4 DMA) określany jako całkowita ilość rekompensat dla ludności lokalnej poszkodowanej z tytułu działalności górniczej (liczba i procent tych działań),
- ◆ MM6 – (G4 Wymiar: społeczny, Aspekt: Praca/Zatrudnienie/Zarządzanie relacjami, Podkategoria: Lokalna społeczność, wskaźnik bazowy G4 DMA) wyraża liczbę i opisuje istotę sporów dotyczących użytkowania gruntów lokalnej społeczności (naruszenie interesów lokalnej społeczności),
- ◆ MM7 – (G4 Wymiar: społeczny, Aspekt: Praca/Zatrudnienie/Zarządzanie relacjami, Podkategoria: Lokalna społeczność, wskaźniki bazowe G4 DMA, G4 SO8) wskazuje, które mechanizmy składania skarg przez lokalną społeczność były wykorzystywane do rozstrzygnięcia sporów związanych z korzystaniem gruntów pod działalność górniczą i rezultaty tych działań,
- ◆ MM8 – (G4 Wymiar: społeczny, Aspekt: Praca/Zatrudnienie/Zarządzanie relacjami, Podkategoria: Wydobywanie tradycyjne na małą skalę, wskaźnik bazowy G4 DMA) – liczba (i procent) małych firm górniczych (np. nielegalne szyby wydobywcze) zlokalizowanych na danym terenie bądź w sąsiedztwie,
- ◆ MM9 – (G4 Wymiar: społeczny, Aspekt: Praca/Zatrudnienie/Zarządzanie relacjami, Podkategoria: Przesiedlenia, wskaźnik bazowy G4 DMA) miejsca prowadzenia działalności, w których doszło do przesiedleń, liczba przesiedlonych gospodarstw domowych oraz wpływ tego procesu na sytuację życiową mieszkańców,
- ◆ MM10 – (G4 Wymiar: społeczny, Aspekt: Praca/Zatrudnienie/Zarządzanie relacjami, Podkategoria: Planowanie wyjścia z danego obszaru, wskaźnik bazowy G4 DMA) definiuje liczbę i procent działań związanych z zaprzestaniem działalności górniczej.

G4 Electric Utilities Sector Disclosures (G4 EU) (EU1-EU30) są przeznaczone dla przedsiębiorstw/koncernów zajmujących się wytwarzaniem, przesyłem, dystrybucją energii elektrycznej:

- ◆ EU1, EU2, EU3, EU4, EU5 – wskaźniki określające profil organizacji (G4 Kategoria: Profil organizacji, wskaźniki bazowe: G4-10, G4-11),
- ◆ EU6, EU7, EU8, EU9, EU10, EU11, EU12, EU13, EU14, EU15, EU16, EU17, EU18, EU19, EU20, EU21, EU22, EU23, EU24 – podejście zarządcze zawarte we wskaźniku G4 DMA,
- ◆ EU10 – (G4 Wymiar: ekonomiczny, Aspekt: Dostępność i niezawodność) określa planowaną przepustowość, przewidywane zapotrzebowanie na energię elektryczną w długim okresie czasu, w podziale na źródła energii i systemy regulacyjne,
- ◆ EU11 – (G4 Wymiar: ekonomiczny, Aspekt: Efektywność systemu) dotyczy średniej efektywności różnych źródeł, regulacje systemu,
- ◆ EU12 – (G4 Wymiar: ekonomiczny, Aspekt: Efektywność systemu) szacuje straty przesyłowe i dystrybucyjne jako procent całkowitej energii przesłanej/dystrybuowanej,
- ◆ EU13 – (G4 Kategoria: Środowisko, Aspekt: Bioróżnorodność, wskaźniki bazowe G4 DMA i EN12) bioróżnorodność siedlisk offsetowych (specjalne obszary przeznaczone do prze-

mieszczenia gruntów lub akwenów wodnych z uwagi na negatywny wpływ działalności przedsiębiorstwa) w porównaniu do bioróżnorodności na obszarach dotkniętych aktywnością firmy,

- ◆ EU15 – (G4 Wymiar: społeczny, Aspekt: Praca/Zatrudnienie/Zarządzanie relacjami, Podkategoria: zasady pracy i godna praca, wskaźniki bazowe G4 DMA, G4 LA1, LA6) uwzględnia odsetek pracowników uprawnionych do wcześniejszej emerytury tj. w ciągu najbliższych 5 do 10 lat,
- ◆ EU17 – (G4 Wymiar: społeczny, Aspekt: Praca/Zatrudnienie/Zarządzanie relacjami, Podkategoria: zasady pracy i godna praca, wskaźniki bazowe G4 DMA, G4 LA1, LA6) określa dni przepracowane przez pracowników wykonawców i podwykonawców,
- ◆ EU18 – (G4 Wymiar: społeczny, Aspekt: Praca/Zatrudnienie/Zarządzanie relacjami, Podkategoria: zasady pracy i godna praca, wskaźniki bazowe G4 DMA, G4 LA1), odsetek pracowników wykonawców lub podwykonawców, którzy przeszli odpowiednie do wykonywanej pracy szkolenia BHP,
- ◆ EU22 – (G4 Wymiar: społeczny, Aspekt: Praca/Zatrudnienie/Zarządzanie relacjami, Podkategoria: Lokalna społeczność, wskaźniki bazowe G4 DMA) liczba osób fizycznie przesiedlonych wraz z odszkodowaniami, w podziale na rodzaj projektu,
- ◆ EU25 – (G4 Wymiar: społeczny, Aspekt: Zdrowie i bezpieczeństwo klienta, Podkategoria: Odpowiedzialny produkt, wskaźniki bazowe G4 DMA) liczba wypadków i ofiar śmiertelnych związanych z aktywami przedsiębiorstwa,
- ◆ EU26 – (G4 Wymiar: społeczny, Aspekt: Zdrowie i bezpieczeństwo klienta, Podkategoria: Dostęp, wskaźniki bazowe G4 DMA) odsetek ludności nieobsługiwanej w ramach licencjonowanych obszarów dystrybucji lub usług,
- ◆ EU27 – (G4 Wymiar: społeczny, Aspekt: Zdrowie i bezpieczeństwo klienta, Podkategoria: Dostęp, wskaźniki bazowe G4 DMA) liczba gospodarstw domowych odciętych od dostaw energii w wyniku nieopłacania rachunków zgodnie z regulacjami,
- ◆ EU28 – (G4 Wymiar: społeczny, Aspekt: Zdrowie i bezpieczeństwo klienta, Podkategoria: Dostęp, wskaźniki bazowe G4 DMA) częstotliwość przerw w dostawie energii,
- ◆ EU29 – (G4 Wymiar: społeczny, Aspekt: Zdrowie i bezpieczeństwo klienta, Podkategoria: Dostęp, wskaźniki bazowe G4 DMA) średni czas trwania przerw w dostawie energii,
- ◆ EU30 – (G4 Wymiar: społeczny, Aspekt: Zdrowie i bezpieczeństwo klienta, Podkategoria: Dostęp, wskaźniki bazowe G4 DMA) średni wskaźnik dostępności elektrowni wynikający z możliwości wytwarzania energii elektrycznej.

4. Struktura raportów podmiotów zintegrowanych w łańcuchu wartości GK PGE SA i TAURON SA

Przedmiotem dalszej pracy stały się najnowsze zintegrowane raporty czołowych krajowych spółek GK PGE SA i TAURON SA w ramach działań górniczo-energetycznych. Wybrane podmioty są kluczowe w krajowej branży energetycznej i stanowią ważne ogniwo w systemie bezpieczeństwa energetycznego Polski (Piwowarczyk-Ściebura i Olkusi 2016). Są to dwie największe zintegrowane grupy energetyczne w Polsce kontrolujące pełen łańcuch wartości, począwszy od wydobycia węgla po sprzedaż energii (z węgla i innych źródeł) klientowi końcowemu. W analizie wykazano, jakimi wytycznymi kierują się te podmioty w przygotowywaniu raportów zintegrowanych na podstawie międzynarodowych standardów.

TABELA 2. Analiza zintegrowanych raportów spółek pionowo zintegrowanych energetycznie za 2015 r.

TABLE 2. Analysis of integrated reports of vertically integrated energy groups for 2015

Wytyczne	GK PGE SA	TAURON SA
Zintegrowany raport zgodnie z wytycznymi GRI G4 (raport interaktywny w wersji responsywnej)	TAK	
Wskaźniki branżowe G4 Electric Utilities	TAK: EU1, EU2, EU3, EU4, EU5, EU29	TAK: EU DMA, EU1, EU2, EU3, EU4, EU10, EU12, EU18, EU26, EU28, EU29
Wskaźniki branżowe G4 Mining and Metals	BRAK	
Wskaźniki UN Global Compact ¹	TAK	NIE

¹ UN Global Compact – największa na świecie inicjatywa skupiająca biznes działający na rzecz zrównoważonego rozwoju, wspiera rozpowszechnienie 10 zasad Global Compact wśród biznesu na całym świecie, realizuje cele ONZ, w tym Cele Zrównoważonego Rozwoju (SDGs).

Źródło: Opracowanie własne na podstawie zintegrowanych raportów oraz Bogacz i Migza (2016).

Analiza zintegrowanych raportów GK PGE SA i TAURON SA wykazała, że spółki te korzystają z wytycznych GRI oraz przedstawiają wybrane wskaźniki branżowe G4 Electric Utilities (tab. 2). TAURON SA realizuje to zadanie w szerszym zakresie 11 z 30 wskaźników G4 Electric Utilities, natomiast PGE 6 z 30. Ponadto GK PGE SA odnosi się do innych światowych standardów raportowania United Nations Global Compact, uwzględniając wszystkie 10 zasad Global Compact (GC1 – GC10). Brak jest uwzględniania wytycznych związanych z początkową strukturą organizacyjną zintegrowanych pionowo spółek, czyli wydobyciem (G4 Mining and Metals).

Jak wynika z literatury, czołowe światowe koncerny górnicze (branża *oil & gas*) koncentrują się głównie na działaniach bycia odpowiedzialnym społecznie w ramach własnej struktury organizacyjnej. Czołowi krajowi reprezentanci pionowo zintegrowanych podmiotów, grup energetycznych kontrolujących pełen łańcuch wartości od wydobycia węgla po sprzedaż energii wzorem światowych trendów, powinni być zobowiązani do bycia odpowiedzialnym w każdym

obszarze działań. Dzięki korzystaniu z dostępnych wskaźników i narzędzi osiągnięcie tych celów nie powinno być skomplikowane, ale wymagać będzie wdrożenia odpowiednich dobrych praktyk CSR, a potem w zbieraniu i przepływie informacji na każdym szczeblu łańcucha wartości, jej wymianę oraz wskazania jednostki centralnej integrującej wszystkie szczeble działań. To, że dane przedsiębiorstwo działa w wielu obszarach, a jest zarejestrowane jako spółka energetyczna – jak rozpatrywane GK PGE SA, TAURON SA – dobrą praktyką byłoby rozszerzenie inicjatyw CSR o pierwotny zakres działań dotyczący wydobywania. Tym bardziej wydaje się to zasadne wobec przygotowanych wytycznych dla działań związanych z wydobywaniem (m.in. eksploatacją surowców energetycznych), tj. G4 Mining and Metals. W przypadku PGE podmiotami zaangażowanymi w przygotowywanie informacji i danych dotyczących wydobywania byłyby kopalnie węgla brunatnego z siedzibą w Bełchatowie i Turowie, działające w ramach PGE GiEK SA. Dla TAURON SA spółka TAURON Wydobywanie, w której działają: ZG Brzeszcze, ZG Janina i ZG Sobieski. Dla GK PGE brakuje zaangażowania dwóch największych podmiotów wydobywających, tj. kopalń odkrywkowych, które to niezbędne informacje do zintegrowanego raportowania są prawdopodobnie w ich posiadaniu, ale nie były ujawnione po 2015 r. Na stronie internetowej kopalni Bełchatów i Turów można znaleźć informacje dotyczące kierunków działań na rzecz ochrony środowiska, zaangażowania społecznego kopalni. W 2014 r. powstał ciekawy folder informacyjny dot. ochrony środowiska składający się z części: przyjazni środowisku, wydobywanie, ochrona wód i ziemi, wytwarzanie, ograniczenie emisji CO₂, zielona energia. Informacje w nim zawarte dotyczą działań we wszystkich ogniwach łańcucha wartości GK PGE SA. Podobnie kopalnie podziemne należące do TAURON SA informują jakie podejmują działania ograniczające ujemny wpływ zakładów na środowisko czy starania w kierunku łączenia działań biznesowych z zasadami zrównoważonego rozwoju, jednak są to tylko wzmianki, a nie konkretne informacje/dane w ramach wytycznych ESG zawartych np. w G4 Mining and Metals. Dobrym pionierskim opracowaniem jest zintegrowany raport spółki górniczej LW Bogdanka za 2015 rok (w tym samym roku weszła w struktury Grupy Enea, wraz z innymi spółkami górnictwem jest odpowiedzialna za Obszar Wydobywanie Grupy Enea), w którym zawarte są wszystkie wytyczne G4 Mining and Metals. Ponadto raport ten został laureatem krajowego konkursu Raporty Społeczne (2016), organizowanego przez m.in. przez Forum Odpowiedzialnego Biznesu, w aspekcie wszystkich branż. Warty uwagi są również raporty KGHM Polska Miedź SA (za 2015 i 2016 r.), gdzie uwzględniane są wybrane wskaźniki G4 Mining and Metals. Ponadto inne krajowe spółki energetyczne np. Energa czy Enea prezentują dobre praktyki w przygotowywaniu zintegrowanych raportów (za 2015 r.), wskazując w nich spółki raportujące i tym samym odpowiedzialne za analizę danego wskaźnika w zintegrowanej grupie.

Podsumowanie i wnioski

Analiza dotyczyła raportów powstałych za rok 2015, w momencie, gdy raportowanie danych ESG było nieobowiązkową inicjatywą. Zgodnie z rozporządzeniem unijnym (Dyrektywa 2014/95/UE) i krajowym (ustawa o rachunkowości z 15.12.2011 r.) za rok 2017 raportowanie stało się wymogiem dla spółek akcyjnych czy większości dużych przedsiębiorstw. Jak poradzą sobie przedsiębiorstwa zintegrowane pionowo w obliczu nowych wyzwań? Jedno jest pewne – posiadają już pewne doświadczenie w przygotowywaniu tych dokumentów, co z pewnością zaprocentuje w kolejnych latach. Zdaniem autora powinna nastąpić integracja i współpraca wszystkich spółek z każdego obszaru pionowo zintegrowanej grupy kapitałowej w celu przygotowywania kompleksowego raportu (przynajmniej w kwestii danych niewrażliwych jak ESG). Skoro te dane są upubliczniane, nic nie stoi na przeszkodzie scalenia poszczególnych raportów w jeden dokument ujmujący właściwe obszary działania spółki (wydobycie, wytwarzanie, dystrybucja i obrót). Wytyczne G4 Electric Utilities dotyczą wytwarzania, przesyłu, dystrybucji energii elektrycznej, natomiast brak jest działań w obszarze wydobycia, które definiuje np. G4 Mining and Metals. Jak wynika z literatury, czołowe światowe koncerny górnicze (*oil & gas*) koncentrują się głównie na działaniach bycia odpowiedzialnym społecznie w ramach własnej struktury organizacyjnej. Czołowi krajowi reprezentanci pionowo zintegrowanych podmiotów, grup energetycznych kontrolujących pełen łańcuch wartości od wydobycia węgla, po sprzedaż energii, wzorem światowych trendów powinni być zobowiązani do bycia odpowiedzialnym w każdym obszarze działań. Dzięki korzystaniu z dostępnych wskazówek i narzędzi osiągnięcie tych celów nie powinno być trudne. Wymagać będzie wdrożenia odpowiednich dobrych praktyk w zbieraniu informacji na każdym szczeblu łańcucha wartości, jej wymianę oraz wskazania jednostki centralnej integrującej wszystkie poziomy działań.

Literatura

- BASSEN, A. i KOVACS, M. 2008. Environmental, Social and Governance Key Performance Indicators from a Capital Market Perspective. *Zeitschrift für Wirtschafts- und Unternehmensethik* No. 9/2, s. 182–192.
- BOGACZ, P. i MIGZA, M. 2016. Environmental management reporting in Polish mining companies in the context of World CSR trends, E3S Web Conf. Vol. 10, 2016 *1st International Conference on the Sustainable Energy and Environment Development* (SEED 2016), DOI: 10.1051/e3sconf/20161000058.
- CAPLAN i in. 2016 – CAPLAN, D., DUTTA S.K. i LAWSON R.A. 2016. Corporate Social Responsibility Initiatives Across the Value Chain. *Journal of Corporate Accounting & Finance* Vol. 27, Issue 4 May/June 2016, s. 57–66, DOI: 10.1002/jcaf.22161.
- DUTTA i in. 2010 – DUTTA, S.K., LAWSON, R.A. i MARCINKO, D.J. 2010. Enhancing environmental awareness in future business leaders. *International Journal of Environment and Sustainable Development* 9(1/2/3), s. 181–193.

- Dyrektywa 2014/95/UE – Dyrektywa Parlamentu Europejskiego i Rady 2014/95/UE. [Online] Dostępne w: <http://eur-lex.europa.eu/legal-content/PL/TXT/PDF/?uri=CELEX:32014L0095&from=PL> [Dostęp: 15.01.2018].
- GALBREATH, J. 2013. ESG in Focus: The Australian Evidence. *Journal of Business Ethics* 118(3), s. 529–541.
- DUDEK i in. 2017 – DUDEK, M., KRYSA, Z., JURDZIAK, L. i KAWALEC, W. 2017. Importance of fuel in the valuation of lignite-based energy projects with risk assessment from geology to energy market. *Fuel* Vol. 209, 1 December 2017, s. 694–701, DOI: 10.1016/j.fuel.2017.08.041.
- Global Reporting Initiative GRI. [Online] Dostępne w: <https://www.globalreporting.org> [Dostęp: 06.01.2017].
- G4 Sector Disclosures Mining and Metals. [Online] Dostępne w: <https://www.globalreporting.org/resource/library/GRI-G4-Mining-and-Metals-Sector-Disclosures.pdf> [Dostęp: 06.01.2017].
- G4 Sector Disclosures Electric Utilities. [Online] Dostępne w: <https://www.globalreporting.org/resource/library/GRI-G4-Electric-Utilities-Sector-Disclosures.pdf> [Dostęp: 12.02.2017].
- JENKINS, H. i YAKOVLEVA, N. 2006. Corporate social responsibility in the mining industry: Exploring trends in social and environmental disclosure. *Journal of Cleaner Production* 14, s. 271–284.
- JURDZIAK, L. 2004. O potrzebie szczegółowego sterowania jakością węgla brunatnego na zliberalizowanym rynku energii – propozycja utworzenia modelu bilateralnego monopolu: kopalnia – elektrownia. *Górnictwo Odkrywkowe* R. 46, nr 1 s. 5–7.
- JURDZIAK, L. 2005. Czy integracja pionowa kopalń odkrywkowych węgla z elektrowniami jest korzystna i dla kogo? *Biuletyn URE* Nr 2 (luty 2005).
- JURDZIAK, L. 2006a. Odkrywkowa kopalnia węgla brunatnego i elektrownia jako bilateralny monopol w ujęciu klasycznym. *Górnictwo i Geologia* VII, Prace Naukowe Instytutu Górnictwa Politechniki Wrocławskiej Nr 106.
- JURDZIAK, L. 2006b. Wpływ struktury organizacyjno-właścicielskiej na funkcjonowanie bilateralnego monopolu kopalni węgla brunatnego i elektrowni. *Materiały konferencyjne*, Prace Naukowe Instytutu Górnictwa Politechniki Wrocławskiej Nr 112.
- JURDZIAK, L. 2007. *Analiza ekonomiczna funkcjonowania kopalni węgla brunatnego i elektrowni z wykorzystaniem modelu bilateralnego monopolu, metod optymalizacji kopalń odkrywkowych i teorii gier*: Monografia, Oficyna Wydawnicza Politechniki Wrocławskiej.
- KULCZYCKA, J. i WIRTH, H. 2010. Społeczna odpowiedzialność w strategiach firm górniczych w Polsce. *Zeszyty Naukowe Instytutu Gospodarki Surowcami Mineralnymi i Energią PAN* nr 79, s. 147–157.
- PACTWA, K. i WOŹNIAK J. 2017. Environmental reporting policy of the mining industry leaders in Poland. *Resources Policy* 53, s. 201–207, DOI: 10.1016/j.resourpol.2017.06.008.
- PIWOWARCZYK-ŚCIEBURA, K. i OLKUSKI, T. 2016. Wdrażanie polityki klimatyczno-energetycznej w TAURON POLSKA ENERGIA S.A. *Polityka Energetyczna – Energy Policy Journal* t. 19, z. 2, s. 93–108.
- PORTER, M.E. 1985 – *Competitive Advantage – Creating and Sustaining Superior Performance*. The Free Press, New York.
- SZCZEPANKIEWICZ, E. i MUĆKO, P. 2016. *CSR Reporting Practices of Polish Energy and Mining Companies*. *Sustainability* 2016, 8, 126, DOI: 10.3390/su8020126.
- WIRTH i in. 2016 – WIRTH, H., KULCZYCKA, J., HAUSNER, J. i KOŃSKI, M. 2016. Corporate Social Responsibility: Communication about social and environmental disclosure by large and small copper mining companies. *Resources Policy* Vol. 49, September 2016, s. 53–60.
- WOŹNIAK, J. 2010. *Analiza ryzyka w ocenie opłacalności produkcji energii elektrycznej z węgla brunatnego*. Rozprawa doktorska. Politechnika Wroclawska (niepublikowana).

- WOŹNIAK, J. i PACTWA, K. 2017. Environmental Activity of Mining Industry Leaders in Poland in Line with the Principles of Sustainable Development. *Sustainability* 2017, 9, 1903; DOI: 10.3390/su9101903.
- YEN, A. 2004. *Effects on investor judgments from expanded disclosures of non-financial intangibles information*. Accounting. Austin, University of Texas. Doctor of Philosophy.
- ZIELIŃSKI, M. 2014. Corporate Social Responsibility a efektywność przedsiębiorstwa. *Zeszyty Naukowe Wydziału Zamiejscowego w Chorzowie Wyższej Szkoły Bankowej w Poznaniu* Nr 16, s. 15–25.
[Online] Dostępne w: www.eiti.org [Dostęp: 12.02.2017].
- [Online] Dostępne w: www.unglobalcompact.org [Dostęp: 06.01.2017].
- [Online] Dostępne w: www.mr.gov.pl/media/27997/OECD_Wytyczne_Due_Diligence_Sektor_Wydobywczy_PL.pdf [Dostęp: 06.01.2018].
- [Online] Dostępne w: <http://prawo.sejm.gov.pl/isap.nsf/download.xsp/WDU20170000061/T/D20170061L.pdf> Dz.U. 2017, poz. 61 [Dostęp: 06.01.2018].

Justyna WOŹNIAK

Good practices in reporting non-financial data by vertically integrated groups in the energy value chain

Abstract

The article is to reveal the Global Reporting Initiative (GRI) guidelines in the context of vertically integrated groups in the entire energy value chain. It discusses the essence of the functioning of such groups, a verification of the literature review and the meaning of integrated reporting (ESG non-financial data: E – Environment; S – Social; G – Governance) was conducted. Based on integrated reports of companies, the operations of which span the entire energy value chain ranging from coal extraction to the supply and sales of electricity to end clients, they were analyzed from the point of view of international standards as a sign of good practices. This applies to the guidelines in the GRI (Global Report Initiative) document standards, taking guidance documents for the mining industry – G4 Mining and Metals and energy sector – G4 Electric Utilities into account. This article discusses these indicators, because they are not available in Polish. It was also indicated which aspects (GRI indicators) are taken into account, which are omitted and in the opinion of the author, ought to be the components of those reports. For this purpose, I analyzed the latest two integrated reports of Grupa Kapitałowa Polska Grupa Energetyczna SA (GK PGE SA) and TAURON SA for 2015. These reports are similar to each other in terms of form and content. The interesting form of the report's presentation makes it easy to find interesting data.

KEYWORDS: mining, power engineering, CSR, GRI